

Sprawozdanie z konferencji naukowej *Genetyka liturgii*

(Warszawa, 14 listopada 2017 r.)

Listopadowe konferencje liturgiczne organizowane przez Katedrę Teologii Liturgii Uniwersytetu Kardynała Stefana Wyszyńskiego na stałe zagościły już w liturgicznym kalendarzu wydarzeń naukowych w Polsce. Każdego roku oferują one intelektualną ucztę, skoncentrowaną na interesującym aspekcie badawczym z różnych dziedzin liturgiki i gromadzą licznie przybyłych liturgistów i studentów teologii z różnych ośrodków z całej Polski. Tak było również 14 listopada 2017 r. w budyn-

ku UKSW przy ul. Dewajtis 5 w Warszawie. Tematem tegorocznego spotkania była genetyka liturgii. Już samo sformułowanie problemu wydaje się być niezwykle ciekawe i inspirujące, i kryje w sobie szeroki wachlarz interpretacji. Termin „genetyka” wskazuje bowiem na genezę, a zatem początki fenomenu, jakim jest liturgia Kościoła. Jednakże ustawione w kontekście całości nauki słowo to chce sięgnąć jeszcze głębiej, do najbardziej intymnej tkanki organizmu; w tym przypadku chodziło oczywiście o organizm liturgiczny.

Otwarcia obrad dokonał ks. dr hab. Tomasz Wielebski, prof. UKSW i prodziekan Wydziału Teologicznego tegoż uniwersytetu. Następnie głos zabrał organizator przedsięwzięcia, ks. prof. dr hab. Jacek Nowak, który przedstawił zaproszonych gości oraz bliżej wprowadził uczestników w przestrzeń tematyczną konferencji.

Po słowach wprowadzających rozpoczęła się pierwsza część naukowego spotkania. Referat wprowadzający, zatytułowany *Znaczenie genetyki człowieka dla rozwoju nauki*, wygłosił prof. dr hab. Jerzy Nowak z Instytutu Genetyki Człowieka PAN w Poznaniu. Prelegent w oparciu o przygotowaną prezentację ukazał krótką historię genetyki i jej wpływ na różne dziedziny życia ludzkiego oraz zarysował perspektywy związane z jej dalszym rozwojem. To bardzo ciekawe wystąpienie zainteresowało uczestników zarówno profesjonalizmem prelegenta, jak również tym, iż przeniósł on podjętą na sympozjum refleksję na grunt interdyscyplinarny. Profesor wskazał bowiem podstawowe elementy problemowe szeroko pojętej genetyki, co pomogło zrozumieć istotę wybranego dla konferencji tematu.

Drugi w kolejności referat, *Liturgia genetycznie wpisana w Kościół*, przedstawił organizator konferencji — ks. prof. dr hab. Jacek Nowak. W swoim wygłosie prelegent nawiązał do konstytutywnego wydarzenia, jakim dla liturgii Kościoła była wieczerza paschalna Jezusa Chrystusa i Apostołów, nazywając ją „ostatnią” (ujęcie starotestamentalne) i zarazem „pierwszą” (spojrzenie z perspektywy Nowego Testamentu i Kościoła). Ks. Nowak w ciągu całego wystąpienia odwoływał się do inicjalnych wydarzeń związanych z tajemnicami paschalnymi, wskazując na wpływ, jaki wywarły one na późniejszy kształt Kościoła. Uwaga skoncentrowana była tu głównie na celebracji eucharystycznej, będącej sprawczą przyczyną gromadzącej się wokół ołtarza wspólnoty, chociaż nie zabrakło też odniesień do innych sakramentów i sakramentaliów, których geneza również tkwi w misterium paschalnym Chrystusa.

Jako trzeci referat wygłosił ks. prof. dr hab. Bogusław Migut z Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego. Swoje wystąpienie prelegent zatytułował *Genotyp Eucharystii* — chodziło tu więc o poszukiwanie odpowiedzi na pytanie dotyczące historycznego jej początku. Swoją refleksję ks. Migut oparł o wyniki badań trzech wielkich teologów liturgii: Salvatore Marsiliego (historiozbawczy zarys znaku), Louisa Bouyera (relacja Pisma Świętego do Eucharystii) oraz Josefa Ratzingera (interpretacja życia Jezusa Chrystusa). Prelegent podkreślił, że ofiara składana przez ludzi od zawsze

była chęcią wejścia w komunię ze Stwórcą. Warto zaznaczyć, że zaprezentowany wykład był mocno osadzony w egzegezie biblijnej.

Po przerwie rozpoczęła się druga część konferencji. Czwarty z kolei referat wygłosił ks. dr hab. Daniel Brzeziński prof. UMK (Toruń – Płock). Tematem tego przedłożenia była *Liturgia w kluczu genetyki: analogie formalne*. Prelegent rozpoczął od wyjaśnienia terminologii i wskazał, że chodzi tu o użycie języka genetyki dla opisanego liturgii. Zauważył, że treść liturgii należy do jej istoty, a to, co istotne, jest zarazem niezmiennie. Z kolei istotą liturgii jest anamneza rozumiana jako uobecnienie wydarzeń zbawczych we współczesnym kontekście życia Kościoła.

Jako kolejny głos zabrał ks. dr hab. Jarosław Superson z UPJPII z Krakowa. Wygłosił on referat zatytułowany *Istotne składniki treści czynności liturgicznych sprawowanych według Justyna, męczennika, i ich ewolucja*. W swoim wystąpieniu prelegent poddał liturgicznej analizie *Apologię* Justyna, męczennika, i skoncentrował się głównie na liturgii słowa. Wskazał również drogę rozwoju elementów biblijnych od synagogi, poprzez świadectwa Ojców aż po czasy współczesne. Wśród opisanych tam elementów wskazał cztery, które stały się istotnymi elementami wszystkich późniejszych liturgii Kościoła. Są to: czytanie z psalmem, przepowiadanie, *oratio universalis* oraz pocałunek pokoju.

Ostatni referat konferencji wygłosił piszący niniejsze sprawozdanie. Temat przedłożenia brzmiał *Wspólne DNA liturgii Wschodu i Zachodu*. Wykład podzielony był na dwie zasadnicze części. W pierwszej chodziło o wskazanie różnic, jakie cechują poszczególne rodziny liturgiczne Wschodu i Zachodu, by następnie przejść do elementów stanowiących wspólne dziedzictwo wszystkich liturgii całego Kościoła Chrystusowego. Prelegent w oparciu o liczne źródła historyczne wykazał, że choć różnice pomiędzy różnymi liturgiami są elementem charakteryzującym je i najbardziej widocznym, to jednak tkwiący w DNA liturgii kod genetyczny jest w zdecydowanej mierze tożsamy i dotyczy on czynników: historycznego, geograficznego i eucharystycznego.

Konferencja zakończyła się ożywioną dyskusją, w której głos zabrało wielu przybyłych na nią uczestników. Należy stwierdzić, że podjęta w Warszawie tematyka skupiła uwagę na niezwykle ważnym aspekcie liturgii, który niesie w sobie nie tylko walor naukowego pogłębienia historycznego, ale może się stać przyczynkiem do ekumenicznego zbliżenia Kościołów na płaszczyźnie celebracyjnej.

Ks. Mateusz Potoczny
WT UO, Opole